

INFO-2027

Primljeno / Received: 2010-01-13

UDK : 659.3:394:001

Stručni rad / Professional Paper

KOMUNIKACIJSKI PROTOKOLI DRUŠTVA ZNANJA

COMMUNICATION PROTOCOLE OF KNOWLEDGE SOCIETY

Davor Marić

Radio Dalmacija, Split, Hrvatska
Radio Dalmatia, Split, Croatia

Sažetak

Demokratska društva žive po komunikacijskim protokolima. Za sve vrste djelatnosti postoje procedure - formati. Kad Hrvatska ovlada protokolima tj. uskladi poglavlja, ući će u Europsku uniju. I dok kao država polažemo prijamni ispit spremnosti za život u europskom informacijskom društvu, bolonjskim procesom poučavamo studente kako se uključiti u društvo znanja. Poučavamo ih informatičkoj pismenosti nužnoj za informacijsku pismenost - kako i gdje naći traženu informaciju. Učimo ih razlikovati društvo znanja, kao društvo forme, formata i protokola od često u praksi prisutnog birokratskog formalizma. Učimo ih informacijskom kapitalizmu koji traži poštivanje zakona i provodi kazne za kršenje pravila. Učimo ih kako pojedinci i države imaju svoje identifikacijske, prezentacijske, dokazne i pokazne kulturne formate i zakone kao njihove regulatore, a da su world wide web, svekoliki mediji i nosači informacija sredstva pronalaženja informacija i znanja.

Abstract

Democratic societies live by communication protocols. All types of operations follow certain procedures. Croatia as a state will join the European Union when it adapts to its protocols. This will happen when Croatia changes its legislation. In a sense Croatia needs to pass an entrance examination of readiness for living in the European society that is based on communication and knowledge. At the University students are taught by the Bologna educational process on how to join knowledge society. We coach them about computer literacy which is necessary for communication literacy - how and where to find informations. They are taught about differences between the society of knowledge vs. the society that is based on following formal bureaucratic procedures. The latter being widespread in Croatian society. They study about this new form of capitalism (information capitalism) which enforces laws and punishment for violation of legislation. They learn that individuals and states have their identifying, formal, noticeable and visible culture formats and laws as their regulators. Finally, they are taught that the world wide web and all types of media are just instruments of finding information and knowledge.

CILJ RADA

Cilj rada je upoznati prvenstveno studente, s **protokolima društva znanja**, bez kojih se ne može biti sudionikom civilizacijske epohe. Protokoli (ili formati) nisu prinuda, upravo suprotno – odabirom formata pojedinac zapravo ostvaruje slobodu izbora. Istodobno, nužno je afirmirati spoznaju kako je **informatička pismenost** (kompjutori, Internet..) neophodna da bismo postigli **informacijsku pismenost** tj. naučili gdje i kako pronaći traženu informaciju. Cilj je i savjetovati studente da svladavajući društvene protokole i penjući se na ljestvici društvene hijerarhije, zapravo zarađuju sebi vrijeme za slobodu od rada: vrijeme za sport, zabavu, hobije, turizam, kulturno uzdizanje i ostale oblike slobodnog vremena. Samo s takvim pristupom, studenti se mogu osposobiti da razlikuju **društvo znanja**, kao društvo forme, formata i protokola, od u

praksi često prisutnog **birokratskog formalizma**, koji koči i zaustavlja razvitak zajednice.

UVOD – DRUŠTVO PROTOKOLA

Demokratsko društvo živi po načelima protokola. Za sve vrste djelatnosti postoje formati. Kad Hrvatska ovlada protokolima, tj. uskladi poglavlja, ući će u Europsku uniju. I dok kao država polažemo prijamni ispit spremnosti za život u europskom informacijskom društvu, bolonjskim procesom poučavamo studente kako se uključiti u društvo znanja. Ovaj rad, kao tzv. nastupno predavanje, bio je dio **sveučilišnog protokola** po kojemu vanjski suradnik postaje predavač na fakultetu, sukladno odlukama Rektorskog zbora o procedurama za izbore u znanstveno-nastavna zvanja. U današnjem obliku rad je priređen za znanstveni

skup „DiT 2010“ i napisan po **znanstvenom protokolu** (naslov rada, sažetak, ključne riječi, jezik skupa, broj stranica, broj redaka, navođenje literature itd.). Sadržaj ovog rada svima koji će ga čitati itekako će biti poznat. Njegova novost je u načinu na koji je sadržaj izložen. Kako će reći **Ien Ang**: „Denis McQuail jednom mi se opisao kao spužva. Pod tim je mislio kako osjeća da on sam nema puno toga originalnoga za reći; njegova snaga leži u upijanju i sintetiziranju ideja i uvida drugih ljudi.“ /1/

HRVATSKA I NOVI DRUŠTENI POREDAK

Studenti svih fakulteta, a osobito društvenih znanosti, trebaju znati: sagledati cjelinu demokratskog društva, tumačiti društvena kretanja i procese, razumjeti društvo znanja i živjeti **informacijski kapitalizam**. U socijalizmu smo imali odlične zakone, ali praktičnu improvizaciju kroz parolu „Snađi se, druže!“. Kapitalizam, kao najmanje loše društveno uređenje, u temeljima sustava traži poštivanje zakona i provodi kazne za kršenje pravila.

INFORMACIJSKO DRUŠTVO

Komunikacija u svijetu danas je masovna i globalna. Satelitski radio i televizija, te Internet (world wide web), kao jeftini kanali distribucije velikih kapaciteta, pretvorili su svijet u globalno **informacijsko društvo**. Tako već sat dva- nakon velikih potresa gledamo „breaking news“ iz Haitija, Čilea ili Filipina, posljedice samoubilačkog napada u Moskvi, pratimo dramatično spašavanje kineskih rudara nakon osam dana potrage...S druge strane, sve glavne svjetske događaje, od utrka formule 1, teniskih finala, Olimpijskih igara do globalnih nogometnih natjecanja reprezentacija i najvećih klubova pratimo u realnom vremenu, kao da se održavaju u našem gradu. Riječju, vijest o potresu ili o pobjedniku utakmice je samo **forma znanja**, a **ново znanje** (nove vijesti) stalno zamjenjuje prošlo, staro znanje, kako to definira **Robert Park** još daleke 1940. godine u knjizi „Form of knowledge“ /2/. To staro znanje – kad je riječ o političkim vijestima – završava u obliku povijesnih činjenica bitnih za razumijevanje prošlosti i budućnosti, ili – ako je riječ o sportskim rezultatima – završava u sportskim kronikama radi usporedbi rezultata i uspjeha pojedinaca, klubova, država....

MASOVNI MEDIJI

Masovni mediji su nezamjenjivi dio globalnog društva kao modernog informacijskog društva. Govoreći o njima, u svojoj knjizi „Mass communication theory“ **Denis McQuail** tvrdi kako oni pomažu društvenom razvitku tako što:

- šire tehnološki know-how;
- ohrabruju individualnu promjenu i mobilnost;
- šire demokraciju – izborima;
- promoviraju zahtjeve potrošača,
- pomažu obrazovnu, zdravstvenu, populacijsku i svaku drugu kontrolu u društvu /3/.

BOLONJSKI PROCES – NOVO OBRAZOVANJE

Uvođenje tzv. bolonjskog procesa u hrvatski obrazovni sustav, premda i danas ima puno oponenta, donijelo je puno dobrih novina:

- standardizirani su moduli znanja
 - obrazovne sheme postale su usporedive
 - omogućena je mobilnost studenata i nastavnika
 - hrvatska sveučilišna zajednica integrirana je u europsko znanje
- Bolonjski proces se temelji na:
- a) općem znanju o procedurama
 - b) specijalističkom znanju o poslu za koji se netko obrazuje
 - c) ECTS bodovi određuju vrijeme učenja i stjecanja iskustva
 - d) potrebi cjeloživotnog učenja (LLL – long life learning)

ULOGA PROTOKOLA (FORMATA)

Čitav život zapadnog, civiliziranog čovjeka, svodi se, dakle, na učenje – propisa – protokola – formata i poštivanje svih oblika prava, pa tako i autorskog prava. Formati služe stjecanju znanja za:

- a) privatnu uporabu – uče nas kako postati uzoran građanin
- b) službenu uporabu – uče nas kako postati efikasan djelatnik

FORMAT GRAĐANINA – OPĆI PRIVATNI CIKLUS

A) ROĐENJE, ODGOJ, OBRAZOVANJE, PRIJATELJSTVA

Premda naizgled jednostavan, čin rođenja zahtijeva znanje i primjenu brojnih protokola. Roditelji pohađaju tečaj za trudnice, sve više očeva prisustvuje porodu. Nakon poroda slijedi protokol izlaska iz rodilišta uz cvijeće, darove i fotografiranje, potom protokoli proslave rođenja s prijateljima i rodbinom. Kad dijete donesete kući slijedi niz protokola o tome kako voditi brigu o djetetu – fizičku (prehrana, kupanje, odijevanje, spavanje) i emocionalnu (kako ga odgajati i iskazivati ljubav). Čim dijete naraste, uključuje se u odgojno-obrazovni proces: jaslice, vrtići, osnovna škola, srednja škola, fakultet, magisterij, doktorat – i svaka razina opet ima svoj protokol. Uz stjecanje znanja stječu se i prijateljstva – kako privatna, tako i brojna protokolarna – poslovna.

B) ZAPOSLENJE

Što smo stariji, životni protokoli postaju sve složeniji. Treba se školovati, maturirati, diplomirati, prijaviti Zavodu za zapošljavanje. Potom, kad se zaposlimo, valja se uklopiti u kolektiv, naučiti timski raditi, prihvatiti kolege i biti prihvaćen od kolega. Hoćete li biti zadovoljni plaćom, hoćete li biti zadovoljni poslom, je li to ono što ste željeli raditi u životu i možete li odgovoriti potrebama posla?

Kad se osoba zaposli, teško je bilo kome prognozirati hoće li na svom poslu ostati do konca radnog vijeka ili će tijekom karijere promijeniti i desetak poslova. Štoviše, s obzirom na ubrzani tempo života, promjene u uslužnom sektoru, za očekivati je da će svaki zaposlenik u 21 stoljeću promijeniti i po sedam različitih radnih mjesta u karijeri.

C) VJENČANJE

Izuzetno važna životna odluka je izbor životnog partnera. No, to je tek početak bavljenja protokolima. Ako se mladenci odluče za klasičnu svadbu, slijede protokoli odabira: odjeće (valja poznavati modna kretanja), frizure, izrade pozivnica, dogovor o jelovniku, glazbi koja će svirati. Valja po određenim kriterijima selektirati i rodbinu koju će se pozvati na vjenčanje. Treba dogovoriti protokol odlaska po mladu, boravak u kući kod mladoženje i mladenke, zatim rutu vožnje do matičara ili svećenika, trasu vožnje do restorana, hotela itd., odrediti za kojim će stolom tko sjediti.

Po uspješno okončanom protokolu vjenčanja, slijedi bračno putovanja, pa početak zajedničkog obiteljskog života, kao i trajni protokol pretvaranja dviju obitelji i rodbina u neku vrstu zajedničke porodice.

D) ZAJEDNIČKI ŽIVOT – MATERIJALNO I EMOCIONALNO

Zajednički bračni život također je trajan protokol: mladi se moraju dogovoriti gdje će živjeti: kod roditelja, kao podstanari, uzeti kredit za stan, zatim kredit ili leasing za automobil. Ako imaju dobro plaćene poslove, imaju šanse u životu steći i vikendicu, plovilo, putovati, štediti u bankama, imati osiguranja života, ulagati u investicijske fondove.

Svaka od ovih odluka, primjerice životno osiguranje, ima svoj protokol. Nakon što se odlučite za životnog osiguravatelja i potpišete ugovor na 15 godina, protokol prekida te vrste osiguranja, umanjenog povrata novca za prijevremeni raskid ugovora itd. je vrlo precizan, kako pravno, tako i financijski.

U emocionalnom dijelu života brojni odnosi se uspostavljaju po dogovorenim protokolima između supružnika: kako odgajati djecu, kako se brinuti o roditeljima, kako održavati kontakte sa starim i novim zajedničkim prijateljima. Svi ti odnosi protkani su raznim proslavama obljetnica, rođendana, novih vjenčanja, rođenja. Obitelj i intuitivno i po protokolima

gradi svoju sreću, vodi brigu o zdravlju i ljubavi, ali u svemu tome javljaju se i bolesti, razne ovisnosti (kocka, alkohol, droga...), bračne nevjere, a prevladavanje svih tih problema i ovisnosti opet zahtijeva određene protokole: zdravstvene, bankarske itd....

E) SMRT

Okončanje ljudskog života, odnosno proces oproštaja s pokojnom osobom, izrazito je obilježen procedurom, odnosno protokolom. Prije samog sprovođa, obitelj treba odabrati lijes, cvijeće, dogovoriti prijevoz preminule osobe do groblja, odabrati prigodnu odjeću, dati osmrtnicu u novine, dogovoriti obred ispraćaja – sa svećenikom, glazbom, a ovisno o običajima u pojedinim krajevima i prigodni domjenci su dio protokola.

FORMAT GRAĐANINA – POSEBNI PRIVATNI CIKLUS

Obrazovanje je proces koji nas u obliku protokola prati cijeli život, od odlaska malog djeteta u jaslice do cjeloživotnog učenja (long life learning) i stjecanja statusa člana akademije znanosti.

Ovdje sam izdvojio škole koje imamo i one koje bismo trebali:

A) ŠKOLE OPĆE:

Već smo spomenuli jaslice, kao prvu odgojno-obrazovnu ustanovu s kojom se dijete susreće na početku svog **cjeloživotnog procesa učenja**. Slijedi dječji vrtić, u kojemu se već razlikuje protokol učenja i igranja, te hranjenja i spavanja. Ozbiljnost procesa učenja, to jest stjecanja znanja, počinje s osnovnom školom, nastavlja se sa srednjom i u prvoj fazi dovršava sa fakultetskom diplomom. Nastavak slijedi kroz magisterije i doktorate i druge oblike stjecanja specijalističkih znanja. Ovogodišnja državna matura u Republici Hrvatskoj samo je jedan u nizu protokola kroz obrazovni proces....

B) ŠKOLE POSEBNIH ZNANJA:

Kako se nitko od nas nije rodio sa znanjima koja su nam potrebna kroz život, osim znanja koje pružaju opće škole, nužna su nam i dodatna znanja. Njih nam, po posebnim protokolima pružaju posebne škole: jezične (tečajevi u stupnjevima, specijalizirani ispiti za pojedine razine znanja i pojedine struke), glazbene, škole plivanja, plesa, skijanja, tenisa, golfa, padobranstva, kulinarstva....

C) ŠKOLE RADI DOZVOLE I NAPREDNE ŠKOLE

Unatoč školama u kojima stječemo opća i posebna znanja, tehnološki napredak je toliko brz da nam u 21. stoljeću sve više trebaju i specijalizirane škole u kojima ćemo naučiti kako: voziti bicikl, motocikl, automobil,

brod, jahtu, helikopter, zrakoplov. Trebaju nam i napredne škole kompjutorskih programa, poslovnih jezika, vježbanja po novim zdravstvenim spoznajama, škole u kojima će nas poučiti zdravoj prehrani ili škole u kojima će nas učiti automobile u ekstremnim uvjetima kiše, snijega i leda....

D) ŠKOLE - NEPOSTOJEĆE, A POTREBNE

Na tragu potrebnih škola zbog ubrzanog tehnološkog napretka su i škole kojih nema, a koje su nam potrebne za nove oblike komunikacije i života, koje će nas poučiti kako se napredno služiti internetom, gps-om na mobitelu, novim vrstama digitalnih fotoaparata i kamera. S druge strane, svaka vrsta ljudske djelatnosti se toliko specijalizirala da nam trebaju i nove škole dobrog ponašanja, snalaženja u šampanjskom, vinskom ili pivskom podrumu, škole novih oblika zdrave prehrane itd.

FORMAT GRAĐANINA – EFIKASNOG DJELATNIKA

Kad je riječ o promjenama i dilemama oko suvremenog obrazovanja kadrova za moderno gospodarstvo, najrječitiji je **George Ritzer** kad pita: „Što Sveučilište ima danas sa restoranima brze hrane, Disneyem, MTV-om, Las Vegasom i sličnim pojavama? Odgovor, barem u bliskoj budućnosti, glasi: puno! Moj stav je da će Sveučilištapostati imitacija najrazličitijih elemenata spomenutih pojava.... Glavni problemi s kojim se susreće današnje Sveučilište je to, barem u usporedbi sa puno modernih značenja konzumerstva, da je ono oronuli oblik konzumerstva....jer raste svijest da ono ne radi dobar posao dozvoljavajući studentima da konzumiraju obrazovanje...Studenti (i često, što je još važnije, njihovi roditelji) sve više pristupaju Sveučilištu kao potrošači; Sveučilište brzo postaje tek jedna od sastavnica potrošačkog društva...studenti gledaju na trošak, kvalitetu i pogodnosti kada biraju školu...Kvalitetnije se obrazovati nije centar života većine studenata... Ići na predavanja postalo je kao ići u McDonald's, Disneyev svijet ili trgovački centar, to je samo jedan dio studentskog života...Studenti uglavnom od svojih Sveučilišta žele da funkcioniraju kao njihove banke i restorani brze hrane...Ukratko, sve što žele od visokog obrazovanja su jednostavne procedure, dobar servis, kvalitetni tečajevi i mali trošak...U visoko obrazovanje oni unose jednaka potrošačka očekivanja kakva imaju prema drugim komercijalnim pothvatima s kojima se susreću...Relevantni modeli za Sveučilište sutrašnjice su današnje McDonaldsovo Hamburger Sveučilište ili Disneyevo Sveučilište. Ova „sveučilišta“ za razliku od tradicionalnih sveučilišta su iznenađujuće popularna jer nude svojim diplomantima garantirane virtualne poslove i karijere u uspješnim industrijama.“ /4/ Ovo, dakle, nije šala! Hamburger University ima male

kampuse u Britaniji, Njemačkoj i Japanu, satelitskim linkom povezani su s Australijom, a dobijete diplomu „bachelor of hamburgerology“.

Ipak, informacijsko društvo i visokospecijalizirana podjela rada razlog su što i do jučer naizgled najjednostavniji poslovi traže stalno usavršavanje i gotovo znanstveni pristup.

Dio tih poslova uči se na brojnim tečajevima usavršavanja, dio podrazumijeva ozbiljni višegodišnji studij i praksu.

Evo što morate znati ako se želite baviti nekim klasičnim poslovima:

A) FRIZER

Moderni frizer mora znati kako šišati starije osobe, a kako mlade; kako muškarce, a kako žene. Mora pratiti tehnologiju i promjene tipova aparata za šišanje, vrste hauba, fenova, znati za najnovije vrste škara, šampona, gelova, lakova, umetaka za kosu i načina varenja. Suvremeni frizer, koji prati trendove i modu, preporučit će Vam frizuru za svakodnevni život, frizuru za modne revije, prigodni izgled kose za vjenčanje, te savjetovati kome se obratiti za liječenje kose i vlasišta, za presađivanje kose ili sugerirati kakva Vam perika najbolje stoji.

B) MEHANIČAR

Automehaničar u 21. stoljeću je svojevrstni liječnik automobila. Mora razlikovati motore s obzirom na pogon (benzin, dizel, biogorivo, plin, struja), na broj ventila i snagu motora (R5, V6, V8, V10, V12). Treba razlikovati zračni i klasični ovjes, vrste kočnica, vrste motornih ulja, vrste guma za ljetu i zimu, mora se znati služiti kompjutorom ne samo da bi Vam ispisao račun, već kako bi se spojio s automobilskim kompjutorom i dijagnosticirao kvar suvremenog motora. On će Vas upozoriti na servisni interval, opasnosti od zračnog jastuka, poučiti kako koristiti tempomat i kako najmanje goriva trošiti s ručnim, automatskim li DSG mjenjačem.

C) KUHAR-KONOBAR

Stotine vrsta jela i isto toliko različitih recepata za meso, ribu, povrće i voće, slastice. Ne samo kako spremi hranu, suvremeni kuhar mora znati kako namirnice očuvati svježima, kako ih zamrzavati i odmrzavati, koje mirodije i začini idu uz koja jela. Mora znati što se može roštiljati na drvima, što na ploči, koja se jela kuhaju, prže, pirjaju, peku ili dinstaju.

Suvremeni konobar mora poznavati sve vrste pribora za jelo, tanjura, čaša, mora biti dijelom i poznavatelj vina kako bi gostu sugerirao koja vina skladno idu uz koju hranu. O ljubaznosti, ophođenju s gostima, poznavanju stranih jezika, ovisno o mjestu rada, itd. da i ne govorimo.

D) LIJEČNIK

Poznavanje anatomije i diploma tek su početak. Cjeloživotno učenje teorije i cjeloživotna praksa u ambulantni ili operacijskoj dvorani nisu garancija da će liječnik svaki svoj zahvat obaviti uspješno. Osim poznavanja ljudskog tijela i područja svoje specijalizacije, suvremeni liječnik mora biti kompjutorski pismen, te tehnološki obrazovan kako bi znao koristiti najmodernije uređaje i čitati njihove nalaze. Mora znati ispravno reagirati i u izvanrednim situacijama (npr. Britanski liječnik koji je spasio igračku karijeru hrvatskom nogometašu Eduardu ispravno je obradivši nakon loma na zelenom travnjaku).

E) RAČUNOVOĐA

Geslo modernog društva je: najbitnije je u životu imati svog pravника i računovođu, pa svog liječnika itd...Glavninu svoga života, privatno ili poslovno, zarađujemo novac ili ga trošimo. Kako ga trošiti i kako štedjeti – savjetovat će Vam računovođa. Da bi bio uspješan, današnji računovođa neizostavno koristi specijalizirane kompjutorske software za obradu ulaznih i izlaznih faktura, provedbu cesija, kompenzacija, plaća, honorara, poreza i doprinosa, za izradu računa dobiti i gubitka, bruto bilanci, za obračun PDV-a, za putne naloge.....

SPECIJALIZIRANI KULTURNI FORMATI

Ovi formati važe za sve građane i pomoću njih se odvija sav život. Te protokole podijelio sam i nazvao ih:

A) IDENTIFIKACIJSKI I PREZENTACIJSKI FORMATI DRŽAVE

Svaka država ima svoja identifikacijske i prezentacijske formate: Ustav, himnu, zastavu, grb, međunarodno priznate granice. Ima Vladu i parlament (Sabor), nacionalnu radio televiziju (HRT), nacionalne teatre (HNK), nacionalnu banku (HNB), nacionalni Olimpijski odbor i reprezentacije po sportovima, održava nacionalna sportska natjecanja, svoje nacionalne izbore pjesama i ljepote... Vlada, pak, ima ministarstva: vojske, policije, diplomacije, gospodarstva, ima carinike i poreznike, državnu upravu, sudove, kaznionice i zatvore, ima svoj teritorijalni ustroj kroz županije, gradove i općine, svoje sudstvo, zdravstvo, školstvo itd.

B) IDENTIFIKACIJSKI I PREZENTACIJSKI FORMATI POJEDINCA

I svaki pojedinac ima svoje identifikacijske i prezentacijske formate bez kojih je nemoguće živjeti u suvremenom društvu: kad se rodi dobije rodni list i domovnicu, JMBG i OIB, kasnije osobnu iskaznicu i putovnicu, a potom kroz život sve do smrtovnice još brojne dokazne i pokazne formate

B1) DOKAZNI FORMATI

U dokazne formate uz već nabrojene (OIB, JMBG, rodni list, domovnicu, osobnu iskaznicu, putovnicu) ubrajam: svjedodžbe, diplome, radnu knjižicu, vjenčani list, smrtovnicu, vlasnički list stana, knjižicu automobila, broda, dozvolu za vožnju, dozvolu za nošenje oružja, bankovne i ostale kartice, ugovore o kreditu, o kupnji i prodaji, police osiguranja, memorandume, pečate, članske iskaznice za teretane, sportske klubove, auto-klubove itd.

B2) POKAZNI FORMATI

U pokazne formate nužne za funkcioniranje kako pojedinca, tako i države, ubrajam: centralno europsko vrijeme, prometne vozne redove, prometne znakove, putokaze, vremenske prognoze, uredovno radno vrijeme, televizijske programe, datume koncerata, priredaba, sportskih zbivanja, ukratko sve što je vezano za sat i vrijeme

ZAKONI KAO REGULATORI KULTURNIH FORMATA

Svi opisani kulturni formati regulirani su zakonima: od Ustava koji ozakonjuje grb i himnu, do zakona o domovnicu, državljanstvu, zakona o prometu, zakona o radu, zakona o platnom prometu, o građevinarstvu, javnoj nabavi itd.

I trodioba vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku – također počiva na zakonima. Sabor donosi zakone, Vlada i ministarstva ih provode, a sudovi brinu o poštivanju zakona.

Mediji, kao takozvana četvrta vlast, u informacijskom društvu su svojevrstni predstavnik javnosti i nadzornik neovisnog rada zakonodavne, izvršne i sudske vlasti.

SANKCIJE ZA NEPOŠTIVANJE KULTURNIH FORMATA

Zakoni, kao kulturni formati, daju sudovima moć da privremeno ili trajno ograniče slobodu jednih građana radi slobode drugih.

Primjerice, zeleno svjetlo na jednom semaforu podrazumijeva crveno svjetlo na drugom semaforu; ako učinite prometni ili drugi prekršaj možete biti kažnjeni s novčanom kaznom ili kraćom zatvorskom kaznom. Isto tako, ograničenje brzine kretanja na 60 km/h kroz grad ili 130 km/h na autocesti omogućuje sankcioniranje kršitelja novčanim kaznama, privremenim ili trajnim oduzimanjem vozačke dozvole ili/i slobode za prometne nesreće sa smrtnim ishodom.

„Krađa“ tuđeg života (ubojstvo), napad na život (silovanje, pokušaj ubojstva), krađa novca i imovine, gospodarski kriminal, šverc, korupcija – uglavnom se sankcionira oduzimanjem slobode na kraće ili duže vremensko razdoblje.

OPĆI KULTURNI FORMATI SVAKODNEVNOG ŽIVOTA

Tijekom života često zaboravimo neke činjenice, podatke i tumačenja naučene tijekom školovanja. Ipak, neke informacije uvijek moramo znati, osobito studenti:

- a) o povijesti i aktualnoj politici vlastite države i naroda
- b) o povijesti i politici susjednih država, Europe i svijeta
- c) aktualnosti iz svijeta politike (u zrakoplovnoj nesreći poginuo poljski predsjednik); filma (dobitnik Oskara); glazbe (Sanremo, Dora, Eurovizija), sporta (nogomet – EURO, Svjetsko prvenstvo, tenisa, atletike, automobilizma itd.), financija (tečaj eura, franka, dolara), mode, umjetnosti...

Pri tome, kao osviješteni građani moramo moći od šume vidjeti drvo, odnosno moramo se znati zaštititi od pretrpanih komunikacijskih kanala, selektirati informacije koje nam dostaju za kvalitetan poslovni i privatni život, ne dozvoliti informacijsku okupaciju i zagađenje u svom životu. Kako to definira **Dean Sakai**: „RTV emitiranje je cijedenje publike. Masovni mediji gube svoju „masovnost“ jer publika dijeli svoje vrijeme između rastućeg balona prilika za zabavu koji se međusobno natječu. Postajemo društvo „na zahtjev“, jer ako radiotelevizijski programi ne nude probrane razlike na bilo koji način – gledatelji i slušatelji mijenjaju kanal. Postajemo i „personalizirano“ društvo, u kojemu rtv-difuzija ima sve manje mogućnosti da na jedinstven način dosegne pojedinca. Društvo koje traži zadovoljstvo odmah, a personalizirani sadržaj daje šansu novom obliku zabave i oglašivačima koji su sretni da ga podrže.“ /5/

PODSJETNICI NA KULTURNE FORMATE

Kao izvori ili podsjetnici na činjenice i znanja, služe nam:

- a) tiskani i elektronički mediji
- b) internet
- c) CD-ovi i DVD-ovi
- d) udžbenici, te autobiografske i povijesne knjige

Ako i ne znamo točak podatak ili informaciju. sjetimo se: osnovni smisao Bolonjskog procesa, kao procesa učenja, jest poučiti nas kako do podataka doći, gdje ih naći!!

Bilješke

- /1/ Ang, Ien, u zbirci radova „The Media in Question“, Sage Publications, London-Thousand Oaks-New Delhi, 1998, poglavlje 8., str. 77.
- /2/ Park, Robert, „News as a form of knowledge“, in R.H. Turner (ed.), On Social Control and Collective Behavior, Chicago University Press, Chicago, 1967., str. 32.-52.
- /3/ McQuail, Denis, Mass Communication Theory, fifth edition,

ZAKLJUČAK (MEDIIOGRAFIJA)

Društvo znanja je svojevrsni software življenja u demokratskoj zajednici, po komunikacijskim protokolima.

Društvo znanja može se usporediti s ljudskim organizmom:

TIJELO = DRŽAVA

CIRKULACIJA = FUNKCIONIRANJE SUSTAVA
ORGANI

- a) glava = Sabor, Vlada, Predsjednik države – strategija i taktika
- b) mozak, oči, jezik = želje, htijenja, nastojanja - javnost
- c) ruke i noge = vojska i policija – obrana sustava
- d) unutarnji organi = proizvodnja i potrošnja – svakodnevnica

Ukratko, zdravo i pokretljivo tijelo simbolizira zdravu državu, dok kvalitetna komunikacija simbolizira djelatno društvo znanja, zajednicu sposobnu integrirati se u Europsku uniju!

Na koncu, evo i citata **Terhi Rantanena**, koji najbolje opisuje globalizacijske procese koje živimo, mnogi među nama i nesvjesni promjena koje se neprimjetno ali neumitno zbivaju i uloge masovnih medija u tim promjenama: „Metodologija koju predlažem u ovoj knjizi zove se globalna mediografija....Želim koristiti termin koji izražava centralnu ulogu koju mediji i komunikacija imaju u mojim analizama. Razvijajući globalnu mediografiju, bio sam puno inspiriran Appaduraijevom (1990) teorijom sfera u tvorbi globalizacije....teorijom spajanja i razdvajanja pet sfera: (1) etnosfere, (2) mediasfere, (3) tehnosfere, (4) financijske sfere, (5) ideosfere. Etnosfera se sastoji od osoba koje su u pokretu: turista, imigranata, izbjeglica, emigranata i gostujućih radnika. Tehnosfera je i mehanička i informacijska tehnologija koja se brzim koracima kreće prema različitim oblicima do sada nedostižnih granica. Financijska sfera je tržište valuta, nacionalnih burza i razvoja proizvodnje koje se odvija velikom brzinom. Medijasfera se odnosi i na distribuciju elektroničkih mogućnosti proizvodnje i na distribuciju informacija i kreiranje javnosti pomoću medija. Ideosfera se sastoji od elemenata kako ih vidi Prosvjetiteljski svijet, a to su ideje, pojmovi i predodžbe uključujući slobodu, blagostanje, ljudska prava, suverenitet, političko zastupanje i demokraciju“/6/.

Sage Publications, London-Thousand Oaks-New Delhi, 2005., str. 491.

- /4/ Ritzer, George, u knjizi „The McDonaldization Thesis“, SAGE Publications, London, Thousand Oaks-New Delhi, 1998., str. 151-155

- /5/ Sakai, Dean, u knjizi „The Targeted Audience“, NAB- National Association of Broadcasters, Washington, 1999., str. 13.

- /6/ Rantanen, Terhi, u knjizi The media and globalization, SAGE Publication, London-Thousand Oaks-New Delhi, 2005., str. 13.